

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH ORAZ OPINIOWANIA PROJEKTU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMIY NIEBORÓW

Na podstawie Zarządzenia Nr 96/2025 Wójta Gminy Nieborów z dnia 23 grudnia 2025 r. w okresie od 01 stycznia 2026 r. do 05 lutego 2026 r. prowadzono konsultacje społeczne *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów*.

Celem konsultacji było zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących procesu rewitalizacji, wymiana wiedzy i informacji oraz poznanie opinii w sprawie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów.

Ogłoszenie w sprawie przeprowadzenia konsultacji zamieszczono na stronie internetowej Urzędu Gminy Nieborów w zakładce Gmina pod adresem: <https://www.nieborow.pl/441,gmina>, w Biuletynie Informacji Publicznej <https://www.bip.nieborow.pl/> w zakładce Gminny Program Rewitalizacji, a także na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy Nieborów oraz podano do publicznej wiadomości w prasie: tygodniku Nowy Łowiczanin.

Konsultacje prowadzono w formie:

1. zbierania uwag, propozycji i opinii w wersji papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza do zgłaszania uwag udostępnionego w wersji pisemnej w Biuletynie Informacji Publicznej <https://www.bip.nieborow.pl/> w zakładce Gminny Program Rewitalizacji oraz w Urzędzie Gminy Nieborów (Sekretariat). Wypełniony i podpisany formularz należało dostarczyć:

a) drogą elektroniczną na adres: gmina@nieborow.pl lub

b) drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Nieborów, Aleja Legionów Polskich 26, 99-416 Nieborów z dopiskiem „Konsultacje Społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów” lub

c) osobiście do Urzędu Gminy Nieborów, Aleja Legionów Polskich 26, 99-416 Nieborów, od poniedziałku do piątku w godzinach pracy Urzędu.

2. spotkania informacyjnego stacjonarnego przeprowadzonego w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Nieborów, Aleja Legionów Polskich 26, 99-416 Nieborów, w pok. 201, w dniu 12 stycznia 2026 r. o godz. 16.00,

3. zbierania uwag ustnych – opinie przyjmował Referat inwestycji i zamówień publicznych, środków zewnętrznych i spraw komunalnych, pok. 108, Urząd Gminy Nieborów, Aleja Legionów Polskich 26, 99-416 Nieborów w godzinach pracy urzędu w terminie konsultacji.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Spotkanie informacyjne.

W dniu 12 stycznia 2026 r. o godz. 16.00 w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Nieborów, zlokalizowanej przy Alei Legionów Polskich 26, 99-416 Nieborów, pokój 201, odbyło się spotkanie informacyjne w ramach konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów.

Spotkanie zostało zorganizowane w celu przedstawienia założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, omówienia planowanych działań rewitalizacyjnych oraz zapewnienia mieszkańcom i pozostałym interesariuszom możliwości uzyskania informacji i wyjaśnień dotyczących dokumentu oraz procesu rewitalizacji.

Spotkanie poprowadził Pan Przemysław Bajor, który na wstępie przywitał uczestników oraz przedstawił cel i przebieg spotkania. Następnie prowadzący wyjaśnił, czym jest rewitalizacja w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, podkreślając jej kompleksowy charakter oraz znaczenie działań społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i technicznych prowadzonych na obszarze rewitalizacji. Omówiono również rolę Gminnego Programu Rewitalizacji jako podstawowego dokumentu strategicznego, który porządkuje i koordynuje działania podejmowane na obszarze zdegradowanym.

W dalszej części spotkania prowadzący zaprezentował projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów, w tym zakres terytorialny obszaru rewitalizacji, główne cele programu, planowane kierunki działań oraz przykładowe projekty rewitalizacyjne przewidziane do realizacji. Zwrócono uwagę na znaczenie udziału mieszkańców i interesariuszy w procesie wdrażania programu oraz na możliwości włączania się w realizację zaplanowanych przedsięwzięć.

W spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy gminy, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji, którzy aktywnie włączyli się w dyskusję. Zadawane pytania dotyczyły przede wszystkim zasad wprowadzanych przez Gminny Program Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji, możliwych form wsparcia, a także charakteru i zakresu planowanych projektów rewitalizacyjnych. Uczestnicy wyrażali zainteresowanie wpływem realizacji programu na poprawę jakości życia mieszkańców oraz na rozwój społeczno-gospodarczy gminy.

Podczas spotkania nie zgłoszono uwag ani zastrzeżeń dotyczących treści projektu dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji. Pytania miały charakter informacyjny i dotyczyły głównie praktycznych aspektów wdrażania rewitalizacji.

Na wszystkie pytania udzielono wyczerpujących odpowiedzi, a wątpliwości uczestników zostały na bieżąco wyjaśnione przez prowadzącego spotkanie. W spotkaniu udział wzięli również pracownicy Urzędu Gminy Nieborów, którzy wspierali merytorycznie przebieg spotkania oraz udzielali dodatkowych informacji dotyczących procedur i dalszych etapów procesu rewitalizacji.

Spotkanie przebiegło w spokojnej i merytorycznej atmosferze, sprzyjającej wymianie informacji oraz dialogowi z mieszkańcami. Uczestnicy zostali poinformowani o pozostałych formach konsultacji społecznych oraz o możliwości składania uwag i opinii do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji w terminie trwania konsultacji.

Otrzymane uwagi

W wyniku prowadzonych konsultacji społecznych wpłynął jeden formularz z uwagami, które przedstawiono poniżej. W tabeli przedstawiono także wyjaśnienia / informacje o dokonanych korektach Urzędu Gminy Nieborów

Uwagi Muzeum Narodowego w Warszawie, Oddział Muzeum w Nieborowie i Arkadii:

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
1	Uwaga generalna odnosząca się do projektu GPR	<p>Niezrozumiała jest dla nas rola założenia pałacowo-ogrodowego w Nieborowie w GPR oraz miejsce w granicach obszaru zdegradowanego.</p> <p>W razie braku czytelnej korekty projektu GPR w odniesieniu do założenia w Nieborowie oraz zaproponowania konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wnosimy o wyłączenie założenia z obszaru zdegradowanego wymagającego rewitalizacji.</p>	<p>Czytając projekt odnieśliśmy wrażenie, iż włączenie założenia pałacowo-ogrodowego w Nieborowie, funkcjonującego w ramach Muzeum w Nieborowie i Arkadii będącego Oddziałem Muzeum Narodowego w Warszawie, w projekt GPR i usytuowanie w graniach „obszaru zdegradowanego” wymagającego „przedsięwzięć rewitalizacyjnych” z jednej strony jest koniecznym elementem opisującym sytuację (choć nie precyzyjnie), z drugiej – jest elementem uzasadniającym konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych. W treści projektu nie opisano obecnej sytuacji i roli Muzeum, nie uzasadniono konieczności włączenia terenów założenia w Nieborowie w granice obszaru zdegradowanego i nie zaproponowano żadnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.</p>	<p>Zespół pałacowo-ogrodowy oraz teren Muzeum w Nieborowie stanowią niezwykle ważny element dziedzictwa i tożsamości miejscowości, który swoim znaczeniem oddziałuje na cały obszar rewitalizacji. Zgodnie z założeniami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, proces ten ma charakter kompleksowy i obszarowy, a nie wyłącznie punktowy. Miejscowość Nieborów stanowi zwartą całość przestrzenną, organizacyjną oraz funkcjonalną i dlatego jako spójny obszar została uznana za teren rewitalizacyjny.</p> <p>Włączenie terenów założenia w granice GPR nie stanowi oceny stanu technicznego samych zabytków, lecz odzwierciedla integralność terytorialną miejscowości i chęć zapobiegania zjawiskom kryzysowym w jej otoczeniu. Choć na obecnym etapie w dokumencie nie uwzględniono projektów rewitalizacyjnych realizowanych bezpośrednio przez Muzeum i na terenie parku, obecność w GPR otwiera drogę do ich ewentualnej realizacji w przyszłości. Jeżeli Muzeum wyrazi chęć podjęcia</p>

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
				takich inicjatyw, będą one mogły zostać wpisane do programu. Wyłączenie założenia z obszaru rewitalizacji zamknęłoby tę ścieżkę, dlatego uwaga o wyłączenie terenów nie zostaje uwzględniona.
2	Uwaga generalna odnosząca się do projektu GPR	Autorzy projektu nie skontaktowali się z Muzeum w Nieborowie i Arkadii w celu uzyskania danych ani nie konsultowali opisu zamieszczonego w projekcie z pracownikami Muzeum.	Informacje zawarte w projekcie GPR nie opierają się na sprawdzonych danych pozyskanych u źródła, co w wielu fragmentach daje niepełny obraz rzeczywistości.	Wskazane poniżej nieścisłości zostały skorygowane.
3	Uwaga generalna odnosząca się do projektu GPR	Wnosimy o uporządkowanie nazewnictwa obu założeń i konsekwentne używanie określeń z tytułu Pomnika Historii, tzn.: Zespół pałacowo-ogrodowy w Nieborowie oraz Ogród sentymentalno-romantyczny w Arkadii	Korekta wpłynie na lepszą spójność i czytelność tekstu.	Poprawiono. Nazw nie zmieniano w przypadku przytaczania zapisów z dokumentów źródłowych oraz w przypadku tabel 26-28, które weryfikował Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Łodzi.
4	Okładka	Wnosimy o usunięcie fotografii pałacu w ogrodzie z okładki dokumentu.	Fotografia pałacu w ogrodzie na okładce sugeruje, iż założenie wymaga głębokich działań rewitalizacyjnych i w związku z tym w ramach GPR znajdują się dedykowane miejscu przedsięwzięcia rewitalizacyjne, co nie jest zgodne z propozycjami projektu GPR	Gminny Program Rewitalizacji dotyczy całości sołectwa Nieborów i wyznacza globalne cele dla jego rozwoju. Muzeum oraz Zespół pałacowo-ogrodowy w Nieborowie są bez wątpienia najważniejszym elementem rozpoznawczym i wizytówką Nieborowa. Z tego powodu zdjęcie to zostało wybrane jako graficzna reprezentacja całej miejscowości w opracowaniu.

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
				<p>Obecny projekt okładki spotkał się z dużym uznaniem lokalnej społeczności i nie podlegał uwagom ze strony mieszkańców. Okładka pełni funkcję reprezentacyjną dla całego obszaru i w żadnym wypadku nie sugeruje stopnia degradacji konkretnego obiektu. Jeśli jednak Muzeum chciałoby zaproponować własny, alternatywny projekt okładki, Gmina jest na to otwarta – propozycja taka musiałaby jednak zostać poddana konsultacjom. Należy przy tym pamiętać, że wszystkie wykorzystywane grafiki muszą mieć bezwzględnie uregulowane prawa autorskie (nie możemy umieszczać zdjęć, do których takich praw nie posiadamy). Ponieważ okładka nie stanowi merytorycznej części GPR, a jedynie element wizualny, na tym etapie pozostaje ona w niezmienionym kształcie.</p>
5	2.2. Strefa gospodarcza, str. 21-32	W tej części dokumentu brakuje informacji o Muzeum jako istotnym dla gminy podmiocie realizującym działalność gospodarczą w obrębie usług turystycznych i kulturalnych oraz	Obecnie rocznie odwiedza założenia w Nieborowie i Arkadii (a tym samym gminę) ok. 240 000 osób z kraju i zagranicy, a Muzeum oferuje turystom szeroki wachlarz usług (m.in.: zwiedzanie w różnych formach, wystawy czasowe, wydarzenia kulturalne, zajęcia edukacyjne, wydawnictwa i pamiątki itp.).	Uzupełniono.

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
		jako jednym z największych pracodawców na terenie gminy	Muzeum w Nieborowie i Arkadii jest jednym z największych pracodawców na terenie gminy (zatrudnia powyżej 50 pracowników).	
6	2.3. Strefa środowiskowa, dane dotyczące pomników przyrody oraz użytków ekologicznych, str. 37, 39	Podstawy prawne wymagają aktualizacji.	Tekst ujednolicony ustawy o ochronie przyrody opracowano na podstawie ostatniej aktualizacji wg Dz. U. z 2026 r. poz. 13.	Poprawiono.
7	2.3. Strefa środowiskowa, Inne obszary cenne przyrodniczo, str. 41	W opisach dotyczących zespołu pałacowo-parkowego w Nieborowie oraz romantycznego ogrodu w Arkadii podano lakoniczne i ogólne dane - brakuje informacji skupionych na walorach przyrodniczych obu założeń (dane odnośnie manufaktury majoliki czy ruin są w tym miejscu wątpliwe).	W tych opisach powinny znaleźć się dane związane z walorami przyrodniczymi i środowiskowymi obu założeń, m. in. dotyczące powierzchni parków, ich zróżnicowania, gatunków roślin i zwierząt, ekosystemów itp.	Uzupełniono o dane dostępne na stronie Muzeum w Nieborowie i Arkadii.
8	2.3. Strefa środowiskowa, wizja lokalna, str. 44-46	Opis w projekcie jest ogólny, nieoparty na faktach, niespójny i na jego podstawie można odnieść wrażenie, że park w Nieborowie to niewykorzystany potencjał, obszar zdegradowany i wymagający podjęcia kompleksowych i nowoczesnych działań na polu opieki nad parkiem, zachowaniu bioróżnorodności, ochrony owadów, czy działań edukacyjnych.	Dla Muzeum w Nieborowie i Arkadii jednym z fundamentów działalności jest opieka nad zabytkowymi i ważnymi przyrodniczo założeniami ogrodowymi : <ul style="list-style-type: none"> - Muzeum w sposób ciągły realizuje pielęgnację drzew oraz prowadzi działania inwentaryzacyjne i badawcze; - w zakresie ochrony i opieki nad zabytkowymi parkami, Muzeum współpracuje z jednostkami badawczymi i szkołami wyższymi w zakresie ochrony przyrody tj.: SGGW w Warszawie, Politechniką Krakowską, Uniwersytetem Łódzkim, Uniwersytetem Przyrodniczym w Lublinie, Instytutem Ogrodnictwa- Państwowym Instytutem Badawczym w Skierniewicach i innymi; 	Uzupełniono, skorygowano.

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
			<ul style="list-style-type: none"> - Muzeum jest członkiem Europejskiego Szlaku Ogrodów Historycznych; - pozyskuje środki finansowe na działalność związaną z opieką nad zabytkowymi założeniami ogrodowymi, szczególnie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi oraz Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi (m.in.: na opiekę nad drzewami sędziwymi i weteranami, na prace pielęgnacyjne w koronach drzew, na prace inwentaryzacyjne i związane z przygotowaniem gospodarki drzewostanem); - chroni parki Muzeum poprzez sukcesywne usuwanie roślinności z gatunków inwazyjnych tj. Rdestowiec (japoński) (<i>Reynoutria</i> spp.); Niecierpek gruczołowaty (<i>Impatiens glandulifera</i>), Kolczurka klapowana (<i>Echinocystis lobata</i>), Nawłóć kanadyjska i późna (<i>Solidago canadensis</i>, <i>S. gigantea</i>), Klon jesionolistny (<i>Acer negundo</i>) Czeremcha amerykańska (<i>Prunus serotina</i>), Róża pomarszczona (<i>Rosa rugosa</i>); - odtwarza dawne doборы roślin, poprzez podtrzymywanie i odtwarzanie sadów, dawnej kolekcji zapomnianych odmian jabłoni i grusz w ponad 2 ha sadzie na terenie Nieborowa, będąc tym samym bankiem genów na skalę województwa łódzkiego; prace prowadzone są od wielu lat pod nadzorem Instytutu Ogrodnictwa - Państwowego Instytutu Badawczego w Skierniewicach; - uprawia tradycyjne odmiany roślin szczególnie z zakresu warzywnictwa w ogrodzie kuchennym (tj. modrak morski, karczoch, kard, kozibród tj. salsefia, marek kucmerka, wężymord tj. 	

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
			<p>skorzonera, cukrowy korzeń), w tym uprawy niewykorzystane w pełni, ponieważ przyczyniają się one do zachowania różnorodności genetycznej, a które mają istotną wartość kulturową i ekologiczną;</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzi winnicę z kolekcją dawnych odmian winorośli, w części ogrodu kuchennego w Nieborowie, podtrzymując starodawne odmiany winorośli, historycznych i zachowując je dla przyszłych pokoleń, wprowadza gatunki rodzime i lokalnie zaadaptowane, zwłaszcza te, które były obecne historycznie lub mogły występować w podobnym okresie, aby wspierać lokalną przyrodę. <p>Ponadto Muzeum chroni owady poprzez umieszczanie hoteli dla owadów, prowadzenie pasiek na terenie zabytkowego parku w Nieborowie, minimalizowanie użycia środków chemicznych do niezbędnego minimum, stosowanie naturalnych metod zwalczania chorób i szkodników roślin, dba o gatunki chronione tj. pachnica próchniczka (<i>Osmoderma eremita</i>), zarówno fauny jak i flory.</p> <p>Od wielu lat (dokładnie od 2017 r.) Muzeum promuje zachowanie bioróżnorodności oraz samowystarczalności w historycznych ogrodach bez naruszania ich kompozycji przestrzennej parków, poprzez wdrażanie nowoczesnych metod i praktyk w zarządzaniu zielenią tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - integrowanie rodzimych i tradycyjnych roślin, zgodnych z przekazami historycznymi i kwerendami archiwalnymi, ze szczególnym naciskiem na rośliny miododajne (rokrocznie obsiewami roślin miododajnych zajęte jest co najmniej na 8 ha parku w Nieborowie); 	

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
			<ul style="list-style-type: none"> – stosuje praktyki ekologiczne, takie jak kompostowanie i ściółkowanie, stosowanie metody uprawy ogrodu warzywnego i rabat kwiatowych w technologii no-dig, tj. bez przekopywania i ekologicznego zarządzania glebą, na podstawie wytycznych propagatora tej metody uprawy angielskiego ogrodnika i pisarza Charles'a Dowding'a; Muzeum skupia się na podtrzymywaniu zdrowia gleby, poprzez poprawę jej struktury i żyzności, stosując metody organiczne, takie jak kompostowanie, ściółkowanie i nasadzenia współrzędne, aby wspierać zdrowe rośliny i pożyteczne mikroorganizmy glebowe; – tworzy elementy „przyjazne dzikiej przyrodzie”, takie jak ogrody dla zapylaczy lub bezpieczne siedliska dla ptaków w mniej eksponowanych obszarach; w przypadku zwalczania szkodników, zastępuje syntetyczne pestycydy organicznymi alternatywami, aby chronić pożyteczne bezkręgowce i utrzymać równowagę ekologiczną; – Muzeum wdraża ekologiczne i zrównoważone praktyki związane z technikami oszczędzania wodą, pragnąc zapewnić sobie samowystarczalność i zmniejszyć ślad wodny ogrodu, działania te są szczególnie istotne w trudnych warunkach klimatycznych i coraz dłuższych okresach braku opadów, na terenie, na którym położone są parki Muzeum; – Muzeum stara się zmniejszać ślad węglowy, poprzez odejście od zakupów ziemi torfowej i torfu, dystrybucji roślin od wykonawców zlokalizowanych jak najbliżej siedziby Muzeum, etc. 	

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
			<p>Parki i ogrody historyczne, poprzez swoją dokumentację i przekazy archiwalne stają się współczesnymi „żywymi laboratoriami”, na których bezpośrednio widać adaptacje do zmian klimatu. Prowadzone - w sposób ciągły przez Muzeum - dokumentacje i badania nad historycznymi ogrodami oraz nad istniejącą bioróżnorodnością ogrodów, dają możliwość wykorzystania danych historycznych, danych o różnorodnych kolekcjach roślin i zintegrowanych systemach ekologicznych do testowania strategii odporności na zmiany klimatu w tym zjawiska suszy, wysokich temperatur, czy powodzi. Badając dawne techniki zarządzania wodą, obserwując przeżywalność roślin i stosując innowacyjne, specyficzne dla danego miejsca rozwiązania, ogrody te mogą rozwijać i skalować adaptowalne, oparte na naturze podejścia do budowania odporności zarówno w środowiskach antropogenicznych jak i naturalnych. Muzeum prowadzi techniki zarządzania adaptacyjnego, aby umożliwić wprowadzanie zmian w czasie, zapewniając, że ogród może ewoluować, aby sprostać nowym wyzwaniom w kontekście zmian klimatu, jednocześnie szanując jego historyczne znaczenie.</p> <p>Muzeum prowadzi aktywną działalność edukacyjną, popularyzatorską oraz społeczną, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerokorozumianą edukację ekologiczną dla wszystkich grup wiekowych, od przedszkolaków po uczniów szkół podstawowych i średnich – działania te obejmują zarówno zajęcia stałe, jak i wydarzenia okazjonalne, a ich celem jest przybliżanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego zabytkowych założeń w 	

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
			<p>Nieborowie i Arkadii, kształtowanie świadomości historycznej i przyrodniczej społeczeństwa oraz podnoszenie świadomości i promowanie aktywności ekologicznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> – oferuje bogaty wybór zajęć edukacyjnych, realizowanych cyklicznie i dostępnych na zamówienie dla grup zorganizowanych oraz odbiorców indywidualnych, w tym: lekcji muzealnych z elementami warsztatów (m.in. ręczne wytwarzanie mydła, warsztaty wykonywania świec z pszczelego wosku), czy zajęć terenowych w ogrodach obejmujących rozpoznawanie roślin, przygotowywanie herbatek ziołowych oraz poznawanie historii ogrodów i ich roli w środowisku przyrodniczym; – w 2025 roku przeprowadzono 57 lekcji edukacyjnych (z udziałem 1 099 osób) oraz 5 warsztatów okazjonalnych (uczestniczyło w nich 178 dzieci i dorosłych), które miały na celu podnoszenie świadomości ekologicznej, popularyzację wiedzy na temat ochrony przyrody oraz promowanie dziedzictwa przyrodniczo-krajobrazowego regionu; – wolontariat well-being, hortiterapii – terapii ogrodem, oraz zooterapii w Arkadii, pod nazwą programu Pasterska Arkadia rokrocznie od 2017 r. przez 5 miesięcy w skali każdego roku; – współpracuje z Bolimowskim Parkiem Krajobrazowym, realizując wspólne działania z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, skierowane do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych; – współpracuje z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Łodzi. 	

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
9	2.3. Strefa środowiskowa, wizja lokalna, str. 46	Wnosimy o zmianę fotografii nr 2 i nr 3.	Fotografie nie są spójne z tekstem i nie ilustrują kluczowych zagadnień środowiskowych (m.in. na pierwszy plan wysuwają się obiekty architektoniczne).	Usunięto.
10	2.4. Strefa przestrzenno-funkcjonalna. Zabytki, Pomniki Historii i Parki Kulturowe, str. 54	W tekście znalazło się odniesienie do ilości Pomników Historii na terenie województwa łódzkiego. Wnosimy o podkreślenie usytuowania Pomnika Historii na terenie gminy, np. „Na terenie gminy Nieborów znajduje się jeden z 5 Pomników Historii zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego...”	Warto podkreślić usytuowanie Pomnika Historii na terenie gminy.	Informacja znajduje się w tekście, napisana jest innymi słowami.
11	2.5. Strefa techniczna, wizja lokalna, str. 70-71	Wnosimy o usunięcie zdjęcia przedstawiającego spichlerz na tzw. Folwarku Nieborowskim.	Umieszczenie fotografii spichlerza na tzw. Folwarku Nieborowskim po fragmencie tekstu dotyczącego pustostanów oraz przed fragmentem poświęconym obiektom zabytkowym, które wymagają odpowiedniego zagospodarowania, może wprowadzić mylną informację o obiekcie. Spichlerz pełni ważną funkcję w ramach zadań własnych Muzeum. Wymaga prac konserwatorsko-budowlanych, ale w projekcie GPR nie uwzględniono ich w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Usunięto.
12	3.1. Analiza potrzeb i potencjału obszarów rewitalizacji, str. 88	We fragmencie tekstu dotyczącego potencjału obszaru rewitalizacji wnosimy o korektę we fragmencie zdania i zmianę tekstu: „... związana z rodami Radziejowskich, Ogińskich i Radziwiłłów...” na tekst: „związana z kardynałem Michałem Stefanem	Korekta pożądana ze względu na ścisłość historyczną.	Poprawiono.

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (numer strony, rozdział, obszar itp.)	Treść uwagi / propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi	Odniesienie się do uwagi i uzasadnienia
		Radziejowskim oraz rodziną Ogińskich i Radziwiłłów...”		
13	5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, str. 95	Wnosimy o usunięcie fragmentu (2 akapit) poświęconego zespołowi pałacowo-ogrodowemu w Nieborowie oraz ogrodowi sentymalnie-romantycznemu w Arkadii.	Tak sformułowany tekst opiera się na nieprecyzyjnym obrazie sytuacji, poza tym w projekcie brakuje wyjaśnień jak mają być osiągnięte cele przedstawione w tym tekście, nie zaplanowano także żadnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pomogłyby w ich osiągnięciu.	Poprawiono.

OPINIOWANIE

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Wójt Gminy Nieborów wystąpił o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów do podmiotów, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy, wskazując termin przedstawienia opinii. Zgodnie z art. 18 ust. 3 nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu gminnego programu rewitalizacji.

Poniżej przedstawiono zestawienie podmiotów, do których wystąpiono o zaopiniowanie projektu dokumentu. W przypadku kiedy otrzymano opinię / odpowiedź również uwzględniono tę informację w tabeli. W przypadku otrzymania uwag ze wskazaniem do uzupełnienia/korekty projektu dokumentu, uwagi przedstawiono pod tabelą.

Podmiot opiniujący	Wynik opiniowania
Zarząd Powiatu Łowickiego Starostwo Powiatowe w Łowiczu	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Zarząd Województwa Łódzkiego	Opinia pozytywna z uwagami.
Wojewoda Łódzki	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Agencja Wywiadu	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łowiczu	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Krajowy Zasób Nieruchomości	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Zarząd Powiatu Łowickiego Starostwo Powiatowe w Łowiczu	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
NEXERA	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Timplus sp. z o.o.	Opinia pozytywna pod warunkiem zachowania przedstawionych w piśmie wymagań. Gmina Nieborów zobowiązuje się do ich spełnienia.
PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Łodzi	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Łódzki Wojewódzki Inspektor Sanitarny Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Łodzi	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Nadwiślański Oddział Straży Granicznej	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Zarząd Dróg Wojewódzkich	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
PGE Dystrybucja S.A. Oddział w Łodzi	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.

Podmiot opiniujący	Wynik opiniowania
Orange Polska S.A.	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Łódzki Urząd Wojewódzki	Brak opinii równoznaczny z pozytywnym zaopiniowaniem.
Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Łodzi	Opinia negatywna z uwagami. Po dokonaniu wskazanych korekt uzyskano opinię pozytywną.
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi	Opinia z uwagami. Po dokonaniu uzupełnień i wyjaśnień, otrzymano opinię pozytywną.
Lasy Państwowe Nadleśnictwo Skierniewice	Opinia z uwagami. Po dokonaniu wyjaśnień i uzupełnień odesłano projekt GPR, nie otrzymano drugiej opinii, co jest równoznaczne z otrzymaniem opinii pozytywnej.
Gminna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna w Nieborowie	Opinia pozytywna.
Komitet Rewitalizacji	Opinia pozytywna.

- **Opinia Biura Planowania Regionalnego Województwa Łódzkiego wydana z upoważnienia Zarządu Województwa Łódzkiego**

Dnia 28.01.2026 r. Urząd Gminy Nieborów otrzymał opinię pozytywną z uwagami, do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów. W uzasadnieniu podano, iż Zarząd Województwa Łódzkiego po przeanalizowaniu przedłożonych wraz z wnioskiem dokumentów wydał opinię o zgodności dokumentu z zapisami kierunkowymi zawartymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego oraz Planie zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi i Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. W załączeniu przekazano uwagi szczegółowe do uwzględnienia w opiniowanym dokumencie. Poniżej przedstawiono ww. uwagi oraz wyjaśnienie działań podjętych przez Urząd Gminy Nieborów.

uwagi – sugerowane zmiany		Odpowiedź Gminy Nieborów
tytuł rozdziału, do którego odnosi się uwaga	sugerowana zmiana	
2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji 2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	(str. 56) W tabeli 26. Obiekty wpisane do rejestru zabytków, dwukrotnie wskazano obiekt: obora w Nieborowie (nr rejestru 560 z 1967-08-12). Należy usunąć zbędne powtórzenie.	Usunięto powtórzenie.
4. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi województwa i gminy.	Sugeruje się uzupełnić opis spójności Gminnego Programu Rewitalizacji z celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (s.90), poprzez nawiązanie do kierunków działań: II.1 rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i zewnętrznych oraz VI.3 budowanie rozpoznawalnej marki turystycznej. W części dotyczącej powiązań GPR z celami Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 (str. 91), wnosi się o uwzględnienie w ramach celu horyzontalnego Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo kierunków działań pkt. a) i pkt. d).	Uzupełniono. Uzupełniono.
7. Opis przedsięwzięć	Budynek czworaka murowanego przy Alei Lipowej 92 nie figuruje w rejestrze zabytków, a jedynie w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Należy w tym zakresie skorygować opis zakresu realizowanych zadań inwestycyjnych w ramach przedsięwzięcia nr 1 (s.110). Ponadto sugeruje się uzupełnienie ww. opisu o informacje dotyczące zakresu prac termomodernizacyjnych planowanych do wykonania w remontowanych budynkach.	Obiekt czworaka widnieje w rejestrze zabytków, uzupełniono w tym zakresie tabelę 26. Informujemy, iż zakres prac został uzgodniony z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. <i>W opisie projektów zaznaczono, iż „W przypadku obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską, realizacja działań odbędzie się wyłącznie w zakresie uprzednio zaakceptowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.”</i> Podano przykładowe elementy zaplanowanych prac.
8. Szacunkowe ramy finansowe oraz ramowy harmonogram realizacji programu	Wątpliwości budzi uwzględnienie w perspektywie czasowej obowiązywania GPR roku 2025 (s. 117). Biorąc pod uwagę, że jest już styczeń 2026 r. oraz fakt, że rok 2025 nie został ujęty w opisie planowanych przedsięwzięć oraz w harmonogramie ich realizacji (tab.47 i 48), należy zaktualizować wskazany okres realizacji programu.	Zaktualizowano.
(Uwaga ogólna)	Należy zwrócić uwagę na fakt, że w wielu miejscach GPR odwołano się do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nieborów z roku 2015, m. in. w rozdz. 14.1. Zakres niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania	Skorygowano – zmieniono tytuł rozdziału 14.1.

uwagi – sugerowane zmiany		Odpowiedź Gminy Nieborów
tytuł rozdziału, do którego odnosi się uwaga	sugerowana zmiana	
	przestrzennego gminy. Postuluje się zmianę nazwy podrozdziału z uwagi na fakt, że nowe studia nie będą opracowywane ani aktualizowane. Zgodnie z nowelizacją przepisów, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zachowuje moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego, ale nie dłużej niż do 30 czerwca 2026 roku. Po tym terminie (lub wcześniej, gdy wejdzie w życie plan ogólny) studium traci ważność, a jego rolę przejmuje plan ogólny, który jest nowym aktem prawa miejscowego.	
Rekomendacje do uwzględnienia na etapie realizacji przedsięwzięć (nie wymagają wprowadzenia do treści GPR-u)	<p>Na etapie realizacji przedsięwzięcia podstawowego nr 1 oraz przedsięwzięć dopuszczalnych nr 2 i nr 3, należy wziąć pod uwagę fakt, że realizowane w ramach przedsięwzięć inwestycje znajdują się w granicach krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów lub obiektów, o których mowa w art. 38a ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, objętych rekomendacjami i wnioskami w Audycie krajobrazowym województwa łódzkiego (AKWŁ). Dla niżej wymienionych krajobrazów sformułowano w AKWŁ rekomendacje dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, które mogą być istotne do zastosowania na etapie realizacyjnym przedsięwzięć wskazanych w GPR, szczególnie w zakresie lokalizowania na budynkach urządzeń technicznych (m.in. panele fotowoltaiczne), realizacji obiektów małej architektury, czy sposobów zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni publicznych.</p> <p>Szczegółowe rekomendacje znajdują się w kartach krajobrazów (część C.II.2.8.-13) tj.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Krajobraz priorytetowy 10-318.72-59 Nieborów – krajobraz wiejski, 2. Krajobraz priorytetowy 10-318.72-2 Nieborów – założenie pałacowe, 3. Krajobrazy w obrębie Pomnika Historii Nieborów i Arkadia – zespół pałacowo-ogrodowy i ogród sentymentalno-romantyczny, 4. Krajobraz w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pradoliny Warszawsko- Berlińskiej”, 5. Krajobrazy w obrębie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego. <p>Audyt krajobrazowego województwa łódzkiego został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa nr XIII/150/25 i wszedł w życie z dniem 1 lipca 2025 r. Jest dostępny na stronie internetowej:</p>	Gmina Nieborów dziękuje za rekomendacje.

uwagi – sugerowane zmiany		Odpowiedź Gminy Nieborów
tytuł rozdziału, do którego odnosi się uwaga	sugerowana zmiana	
	<p>https://www.bprwl.lodzkie.pl/akwl (w zakładce Dokument) oraz na Geoportalu Województwa Łódzkiego (https://geoportal.lodzkie.pl/portal/apps/webappviewer/index.html?id=29611dc4aa074727822b80bf2 53a9a46).</p> <p>Ze względu na wyjątkowy charakter krajobrazu gminy, zaleca się, aby powyższe rekomendacje uwzględnić przy projektowaniu przestrzeni publicznych i stosować powszechnie w trosce o ład przestrzenny.</p>	

- **Opinia Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**

Dnia 02.02.2026 r. Urząd Gminy Nieborów otrzymał informację o negatywnym zaopiniowaniu przedłożonego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów. Po zapoznaniu się z przedłożonym projektem Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków zgłosił następujące uwagi:

1. Nieprawidłowo wskazano obiekty zabytkowe w tabeli nr 26 dotyczącej wykazu (od str. 55 projektu) obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

- Dla punktu 9 należy zmieni, nazwę z „*aleja*” na „*drzewostan przy drodze Arkadia-Nieborów*”, miejscowość na *Arkadia – Zygmuntów, Zygmuntów – Nieborów, Nieborów – Łasieczniki, Nieborów – Piaski*.
- Dla punktu 35 należy zmienić nazwę z „*park w stylu sentymentalnym*” na „*dawna rezydencja letnia Radziwiłłów – park wraz z pawilonami*” oraz skorygować numer rejestru w następujący sposób nr 145 z 1967-08-12 oraz aneks nr 73 A z 1982-08-19.
- W wykazie obiektów wpisanych do rejestru nie uwzględniono zabytkowego obiektu – czworak (miejscowość Nieborów), nr rej.: 786 z 27.02.1988. Należy uzupełnić tabelę, aby zawierała wszystkie obiekty zabytkowe.
- Dla punktu 23 należy skorygować numer wpisu do rejestru zabytków z nr 560 z 1967-08-12 na – nr 554 z 1967-08-12. Natomiast dla punktu 24 należy skorygować numer wpisu do rejestru zabytków z nr 557 z 1967-08-12 na 555 z 1967-08-12.
- Dla punktu 26 należy zmienić nazwę z „*dom ogrodnika z lodownią*” na „*budynek gospodarczy w parku*”.
- Dla punktu 36 należy skorygować numer wpisu do rejestru zabytków w następujący sposób nr 561 z 1967-08-12 oraz aneks 98 A z 1982-05-19.

2. Tabelę nr 28 dotyczącą wykazu obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków należy skorygować w następujący sposób. Dla punktu 59 należy wskazać datowanie – 1920 r., natomiast dla punktu 77 – adres Arkadia nr 17 oraz datowanie – 1951 r. Należy również uzupełnić tabelę o następujące pozycje: strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej w miejscowości Arkadia, strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej dla miejscowości Nieborów oraz strefa ścisłej ochrony krajobrazu założenia Arkadia – Nieborów.

3. W związku z powyższym należy dokonać korekty analiz zawartych w projekcie (*związanych z liczbą zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków*), aby były zgodne z powyższymi zmianami.

Ze wskazaniem, iż uwzględnienie powyższych uwag stanowi warunek konieczny do spełnienia w celu uzyskania pozytywnego zaopiniowania ww. projektu Gminnego Programu Rewitalizacji.

Gmina Nieborów zastosowała się do otrzymanej opinii, projekt GPR uzupełniono lub skorygowano we wskazanym wyżej zakresie.

W opinii zapisano również, iż wskazane w projekcie przedsięwzięcia mające na celu rewitalizację zabytkowego obszaru nie obejmują najistotniejszego zabytku uznanego za pomnik historii „*Nieborowa i Arkadii – zespołu pałacowo-ogrodowego i ogrodu sentymentalno-romantycznego*”. Sugeruje się opracowanie nowych przedsięwzięć, które ukierunkowane będą na wzmocnienie potencjału kulturowego zabytkowego obszaru.

Gmina Nieborów wyjaśniła, co następuje:

W wyniku przeprowadzonej diagnozy, w świetle ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, sołectwo Arkadia nie zakwalifikowało się do objęcia granicami obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. W związku z powyższym nie zaplanowano na jego obszarze prowadzenia prac rewitalizacyjnych, w tym na terenie ogrodu sentymentalno-romantycznego.

Zespół pałacowo-ogrodowy w Nieborowie nie został objęty przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi w sposób bezpośredni. Natomiast należy zaznaczyć, iż przedsięwzięcie 1 Kompleksowa rewitalizacja miejscowości Nieborów, realizowane w sąsiedztwie zespołu pałacowo-ogrodowego wpłynie pozytywnie na wzmocnienie jego potencjału - przedsięwzięcie rewitalizacyjne ma szczególne znaczenie z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo zespołu pałacowo-ogrodowego. Poprzez uporządkowanie estetyki i funkcjonalności przyległych terenów, przedsięwzięcie w istotny sposób wzmocnia potencjał kulturowy tego zabytkowego kompleksu. Nowoczesna, a zarazem spójna z otoczeniem infrastruktura, tworzy godną oprawę dla obiektu o znaczeniu ponadregionalnym, przyczyniając się do budowy zintegrowanego i atrakcyjnego wizerunku całego obszaru rewitalizacji.

Dnia 20.02.2026 r. skorygowany projekt GPR przekazano do Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wnosząc o jego zaopiniowanie.

Dnia 12.03.2026 r. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał opinię pozytywną dla przedłożonego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów. Zgodnie z otrzymaną opinią, projekt GPR uzupełniono o przesłanki wyjaśniające włączenia obszaru – obejmującego pomnik historii – do obszaru zdegradowanego.

- **Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi**

Dnia 02.02.2026 r. Gmina Nieborów otrzymała pismo, w którym wskazano, iż:

„W granicach obszaru rewitalizacji określonego w załączniku do uchwały nr XV/102/25 Rady Gminy Nieborów z dnia 21 lipca 2025 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Nieborów (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2025 r. poz. 8235), występują następujące formy ochrony przyrody:

- *Bolimowski Park Krajobrazowy wraz z otuliną (Bolimowski Park Krajobrazowy utworzono w drodze Uchwały Nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z dnia 26 września 1986 r. w sprawie utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i obszarów krajobrazu chronionego (Dz. Urz. Woj. Skierniewickiego z 1986 r. Nr 5 poz. 126). Wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 17 czerwca 2015 r. (sygn. akt II SA/ŁD 265/15) stwierdzono nieważność Rozporządzenia Nr 36/2005 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 października 2005 r. w sprawie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, znajdującego się w granicach województwa łódzkiego (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2005 r. Nr 318 poz. 2928). Uchwałą Sejmiku Województwa nr LXI/1684/10 z dnia 26 października 2010 r. w sprawie powiększenia obszaru Bolimowskiego Parku Krajobrazowego znajdującego się w granicach województwa łódzkiego (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego nr 342, poz. 3013) powiększono Bolimowski Park Krajobrazowy o obszar w całości znajdujący się w gminie Nieborów. Na terenie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego obowiązuje plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 4/2008 Wojewody Łódzkiego z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Bolimowskiego Parku Krajobrazowego [Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2008 r. Nr 73 poz. 733]);*
- *Obszar Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej (status prawny Obszaru Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej określa Rozporządzenie Nr 6/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej [Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2009 r. Nr 75, poz. 710, z 2009 r. Nr 236, poz. 2116 oraz z 2010 r. Nr 327, poz. 2842]);*
- *wieloobiektowy pomnik przyrody Aleja Lipowa (pomnik przyrody utworzono na podstawie Rozporządzenia Nr 35 Wojewody Skierniewickiego z dnia 17 lipca 1997 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Skierniewickiego z 1997 r. Nr 16, poz. 105), ponadto status prawny pomnika przyrody reguluje Uchwała Nr XLVIII/231/2010 Rady Gminy Nieborów z dnia 29.01.2010 r. w sprawie uzgodnienia usunięcia drzew i krzewów rosnących w zabytkowej Alei*

Lipowej - pomnika przyrody na działkach drogowych A-2 na odcinku DK 70 Nieborów - Arkadia oraz Uchwała nr VI/43/19 Rady Gminy Nieborów z dnia 11 marca 2019 r. w sprawie zmniejszenia liczby drzew objętych ochroną w pomniku przyrody Aleja Lipowa odcinek 1 Arkadia - Nieborów [Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2019 r. poz. 1855]);

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Nieborów” (status prawny zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Nieborów” reguluje Rozporządzenie Nr 21 Wojewody Skierniewickiego z dnia 6.10.1998 r. w sprawie wyznaczenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Nieborów” [Dz. Urz. Woj. Skierniewickiego z 1998 r. Nr 21, poz. 242]);
- użytek ekologiczny utworzony Rozporządzeniem Nr 2 Wojewody Skierniewickiego z 15.01.1997 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Skierniewickiego z 1997 r. Nr 1, poz. 2).

W przedłożonym do zaopiniowania tekście gminnego programu rewitalizacji brak jest odniesienia do możliwego wpływu przedsięwzięć rewitalizacyjnych na ww. formy ochrony przyrody.

Ponadto, należałoby przeanalizować również, czy przedmiotowe działania będą wiązały się z czynnościami podlegającymi zakazom obowiązującym w stosunku do gatunków objętych ochroną - art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z art. 56 ust. 1 i 2 ww. ustawy, odpowiednio Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska lub regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na czynności podlegające zakazom obowiązującym w stosunku do gatunków objętych ochroną. Zezwolenia mogą być wydane w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów oraz spełniona jest przynajmniej jedna przesłanka z art. 56 ust. 4 pkt 1-7 ww. ustawy.

Wyjaśnienie:

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji uzupełniono o zapis: „Wykazane w GPR inwestycje (remonty budynków, drobna infrastruktura drogowa, działania społeczne) ze względu na swoją skalę i charakter, co do zasady nie zaliczają się do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r. poz. 1839 ze zm.). Są to inwestycje małej skali, realizowane na terenach już przekształconych antropogenicznie.

Tym samym, realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji nie naruszy zakazów obowiązujących na terenie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu, a także nie wpłynie negatywnie na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 "Polany Puszczy Bolimowskiej".

Skorygowany projekt GPR przekazano do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi ponownie wnosząc o jego zaopiniowanie.

Dnia 20.03.2026 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi wydał opinię pozytywną dla przedłożonego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów.

• **Lasy Państwowe Nadleśnictwo Skierniewice**

Dnia 02.02.2026 r. Gmina Nieborów otrzymała pismo, w którym wskazano, iż:

„(...) w odniesieniu do terenów leśnych położonych na działkach nr 118, 122, 450/2 w obrębie Dzierzgów, Nadleśnictwo Skierniewice wnosi o usunięcie działek Skarbu Państwa z obszarów zdegradowanych.”

Gmina Nieborów wyjaśniła, iż podobnie jak w przypadku działek w obrębie Nieborów, działki w obrębie Dzierzgów zostały częściowo uwzględnione w obszarze rewitalizacji ze względu na zachowanie spójności granic obszaru. Jednocześnie wyjaśniono i zapewniono, że zgodnie z Załącznikiem graficznym do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Nieborów oraz przedsięwzięciami

rewitalizacyjnymi opisanymi w rozdziale 7 projektu GPR, na działkach w obrębie Dzierzgow nie będą prowadzone żadne przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

W odniesieniu do pozostałych uwag /sugestii do projektu w części Sfera środowiskowa, Formy ochrony przyrody, które przedstawiono poniżej – zastosowano się do wszystkich uwag, dokonując korekty lub uzupełnienia dokumentu.

1. Bolimowski Park Krajobrazowy - powierzchnia otuliny wskazana w projekcie jest inna niż powierzchnia otuliny w bazie form ochrony przyrody crfop.gdos.gov.pl (crfop: 3 102,4299 km²)

2. Powierzchnia rezerwatu Polana Siwica wg projektu wynosi 68,38 ha, natomiast wg danych nadleśnictwa i crfop 68,220)

3. Obszar Natury 2000 Polany Puszczy Bolimowskiej, powierzchnia wg projektu wynosi 132,3 ha, natomiast wg danych na crfop oraz samego zarządzenia powierzchnia powinna wynosić 134,10 ha

4. Pomniki przyrody:

- oddział 109-g - dąb szypułkowy
- oddział 109-k - lipa szerokolistna
- oddział 109-k- lipa szerokolistna

Ponadto wg danych nadleśnictwa, na terenie gminy Nieborów znajdują się jeszcze poniższe pomniki przyrody, zgodnie z Rozporządzeniem nr 29 Wojewody Skierniewickiego z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz.U. woj. Skierniewickiego Nr 23, poz. 268

- oddział 5-j dąb szypułkowy
- oddział 16-b 2 dęby szypułkowe

5. Użytki ekologiczne powierzchniowo zgadzają się, natomiast wg danych nadleśnictwa użytkownik powierzchni 0,52 położony w Leśnictwie Łasieczniki wyd. 91-f został połączony z wydzieleniem 92-h zatem wg danych nadleśnictwa użytków ekologicznych jest 8, a wg danych crfop 7.

Lasy i gospodarka leśna w akapicie wspomniano o wyznaczeniu lasów HCVF, które wg stanu obecnego nie istnieją (brak certyfikatu FSC dla RDLP Łódź)

Dodatkowo informacje o pożarach na terenie nadleśnictwa - Corocznie na terenie nadleśnictwa wybucha KILKA pożarów lasu. W tym roku było 8 przypadków, stąd określenie pojawiające się w projekcie KILKANAŚCIE jest zdecydowanie zawyżone.

Skorygowany projekt GPR przekazano do Lasów Państwowych Nadleśnictwa Skierniewice, ponownie wnosząc o jego zaopiniowanie. Do Urzędu Gminy Nieborów nie wpłynęła opinia w odpowiedzi na dokonane zmiany, co zgodnie z ustawą o rewitalizacji jest jednoznaczne z otrzymaniem opinii pozytywnej.